

Žarko Dugandžić (1957.-2022.)

Mostarska sveučilišna zajednica s tugom se zauvijek oprostila od prof. dr. Žarka Dugandžića koji je preminuo 6. ožujka 2022. Usprkos opakoj bolesti obnašao je nastavničke obveze stojeći neumorno na dispoziciji svojim studentima i kolegama, te s nadom i entuzijazmom planirao rad na novim projektima, koje na žalost nije uspio realizirati. Svima onima koji su ga poznavali, između mnogih vrlina koje su ga krasile, u sjećanju će vjerojatno najviše ostati po mirnoći i staloženosti te marljivosti i strpljivosti u istraživanjima,

posebno onima vezanim uz njegovu rodnu općinu.

Rođen je 21. ožujka 1957. u Donjem Malom Ograđeniku (općina Čitluk). Osnovnoškolsko obrazovanje stekao je u Čerinu, a srednju školu pohađao je u Čitluku. Dvogodišnji nastavnički studij povijesti i zemljopisa završio je 1982. godine na Pedagoškoj akademiji u Mostaru. Više godina radio je u tvornici UNIS. U Republiku Hrvatsku odlazi 1991. godine gdje stupa u MUP RH te OSRH. Bio je pukovnik Hrvatske vojske po činu (obnašao je dužnost ratnoga zapovjednika A satnije ZNG Metković), a za zasluge u obrani Republike Hrvatske odlikovan je Redom hrvatskoga trolista. Nakon završetka Domovinskoga rata nastavlja obrazovanje te 2000. godine na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru (danas Filozofski fakultet) završava četverogodišnji studij povijesti i zemljopisa. Od 2008. godine radio je na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" u Zagrebu gdje je predavao vojnu povijest. Akademske 2005./2006. na Sveučilištu u Dubrovniku upisuje poslijediplomski doktorski studij *Povijest sta-*

novništva, a doktorsku disertaciju s naslovom "Stanovništvo općine Metković od 1850. do 1918." obranio je 13. listopada 2011.

Od akademske 2013./2014. godine zaposlen je na Filozofskom fakultetu - Studij politologije, a bio je angažiran i na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti - Studij geografije. U znanstveno-nastavno zvanje docenta izabran je 14. ožujka 2014., a u izvanrednoga profesora 25. rujna 2019. Na navedenim fakultetima Sveučilišta u Mostaru predavao je više obveznih i izbornih kolegija na preddiplomskim i diplomskim studijima (*Populacijska politika, Politička i vojna povijest, Povijesna demografija, Domovinski rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (1991.-1995.), Demogeografija, Demogeografska analiza malih područja, Historijska geografija...*). Bio je i nositelj kolegija *Suvremeni demografski procesi* na poslijediplomskom doktorskom studiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Također, na preddiplomskom studiju *Povijest Jadrana i Mediterana* (Sveučilište u Dubrovniku) tijekom akademske 2017.-2018. predavao je kolegij *Vojna povijest srednjeg i ranog novog vijeka*, a akademske 2018.-2019. godine kolegij *Vojna povijest Jadrana i Mediterana*.

Njegovo znanstveno-istraživačko razdoblje bilo je kratko, ali vrlo plodno. Objavio je dvije knjige i više znanstvenih radova, te sudjelovao na brojnim znanstvenim konferencijama. Prvi izvorni znanstveni rad objavio je za vrijeme poslijediplomskoga studija, u koautorstvu s Ingom Bego-Matijević i Anđelkom Akrapom ("*Tranzicija mortaliteta: stanovništvo Desne na Neretvi (1870-1880)*", u: *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 47, Dubrovnik, 2009., str. 195-218). Riječ je o istraživanjima vezanim uz demografsku tranziciju u Hrvatskoj, odnosno o razdoblju od 1870. do 1880. godine, period koji se smatra početkom toga procesa. U ova istraživanja, osim profesora, bili su uključeni polaznici prve generacije navedena poslijediplomskoga studija u Dubrovniku, a njihov timski rad nastavljen je i na otoku Korčuli (mjesto Blato). Terenska istraživanja (dopunila su nedovoljne podatke u matičnim knjigama), rezultirala su snimanjem dokumentarnog filma "Probni brak".

Neretvansko područje bilo je više godina u fokusu njegova znanstvenog rada. Na matičnim knjigama župa Metković, Dobranje, Vidonje i Slivno-Ravno temeljio je svoja istraživanja za doktorsku disertaciju koju je objavio u izdanju Matice hrvatske u Čitluku - *Stanovništvo općine Metković od 1850. do 1918. (na temelju matičnih knjiga)*, Čitluk, 2019. Također, objavio je i nekoliko radova o demografskim prilika-

ma na tome području ("Nupcijalitet župe Desne 1870.-1880.", u: *Hrvatski neretvanski zbornik*, 4, Zagreb, 2012., str. 108-123; "Nupcijalitet župe Vidonje 1870.-1880.", u: *Hrvatski neretvanski zbornik*, 5, Zagreb, 2013., str. 120-130; "Demografske značajke župe Baćina od 1870. do 1880. godine", u: *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 10, Mostar, 2013., str. 420-451; "Na pragu demografske tranzicije: stanovništvo župe Opuzen (1870.-1880.)", u: *Mostariensia: časopis za društvene i humanističke znanosti*, Mostar, 1/2015., str. 93-115; "Smrtnost u općini Metković od 1850. do 1918. godine, na temelju matičnih knjiga umrlih", u: *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 16, Mostar, 2016., str. 88-114; "Vjenčanja u župama općine Metković od 1850. do 1918. godine na temelju matičnih knjiga vjenčanih", u: *Politeia*, 14, Banja Luka - Beograd, 2017., str. 42-62.

Iscrpna istraživanja proveo je i na matičnim knjigama rodne župe, čiji su rezultati objavljeni u radu "Demografski procesi, trendovi i rodovi župe Čerin od 1864. do 2013.", u: DARIO DODIG - DIJANA KORAC (prir.), *Župa Čerin. 150. obljetnica osnutka župe (1864.-2014.)*, Tomislavgrad - Čerin, 2014., str. 197-228, te u knjizi *Demografske značajke župe Čerin (1900.-1953.)*, Čerin, 2014. Osnovna motivacija za ovaj znanstveno-istraživački rad, bila je, kako je pokojni Žarko napisao u uvodu navedene knjige (koju je posvetio uspomeni na sve hrvatske branitelje iz župe Čerin), odužiti se, barem dijelom, svome rodnome kraju. Vezano uz doprinos rodnoj općini treba spomenuti i da je bio član Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Čitluk, te je rado preuzeo obvezu određenih istraživanja za planiranu monografiju posvećenu žrtvama ratova iz Brotnja.

Demografske prilike u Hercegovini bile su tema njegovih radova: "Ratni mortalitet u Hercegovačko-neretvanskoj županiji od 1991. do 1995. (Izravni demografski gubitci)", u: *Identiteti - Kulture - Jezici. Godišnjak Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Jezik, ideologija i sjećanje u suvremenom kontekstu*, 2, Mostar, 2016., str. 261-279; "Udio hrvatskog pučanstva u BiH od 1879. do 2013. godine", u: DEJAN VANJEK - IVO ČOLAK (ur.), *Hrvati Bosne i Hercegovine - nositelji europskih vrijednosti? Zbornik radova*, Mostar, 2017., str. 269-282; "Izravni demografski gubitci Hrvata Hercegovine u ratu od 1991. do 1995. godine", u: *Motrišta: časopis za kulturu, znanost i društvena pitanja*, 93-94, Mostar, 2017., str. 37-54; "Bosansko-hercegovačka demografska dinamika i njezina obilježja", u: *Identiteti - Kulture - Jezici. Godišnjak Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Nasljeđa totalitarizama u suvremenom društvu*, 4, Mostar, 2018., str. 127-150.

Iz znanstvenog opusa prof. Dugandžića valja svakako izdvojiti i radove u kojima se bavio problematikom Domovinskoga rata i njegovih demografskih posljedica: "Domovinski rat", u: MILAN MALEŠ (ur.), *Hrvatsko vojno učilište "Petar Zrinski" od Domovinskoga rata do NATO saveza*, Zagreb, 2012.; "Prva profesionalna postrojba ZNG-a na području Donjeg Poneretavlja", u: *Hrvatski neretvanski zbornik*, 6, Zagreb, 2014., str. 11-30; "Izravni demografski gubitci među braniteljskom populacijom Dubrovačko-neretvanske županije tijekom Domovinskoga rata od 1991. do 1995. godine", u: *Suvremena pitanja. Časopis za prosvjetu i kulturu*, 26, Mostar, 2018., str. 147-162.

Dijana Korać